

TALABALARDA INTERNET TOBELIGINI SUSAYTIRISHDA KO'PING XULQ MUOMMOSINING NAZARIY TAHLILI

Sharopov Nabi Mirzaali o'g'li,
 Toshkent davlat pedagogika universiteti doktoranti
<https://doi.org/10.53885/edinres.2024.03.1.081>

Annotatsiya: Butun jahonda ijtimoiy tarmoqlar bugun qudratli axborot qurolga aylangan ekan, dunyo miqyosida mafkuraviy-g'oyaviy tahdidlarni targ'ibot va tashviqot etishda muhim omil vazifasini o'tamoqda. Ijtimoiy tarmoqlar yordamida yoshlarning qalbi, ongi va ruhiyatiga ta'sir ko'rsatishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Buning natijasida yoshlar ma'naviyati izdan chiqishiga olib kelmoqda. Shu boisdan ham, turli-tuman g'oyaviy, mafkuraviy va axborot xurujlarining avj olishini e'tibordan chetda qoldirmasligimiz muhim hisoblanadi. Shundagina biz istiqbolda ma'naviy barkamol insonni, sog'lom avlodni tarbiyalashga erishamiz.

Kalit so'zlar: Axborot, global, mafkura, internet, ma'naviy tahdid, ijtimoiy tarmoq, virtual mulqot, ma'naviyat.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМЫ МНОЖЕСТВЕННОГО ПОВЕДЕНИЯ В ОСЛАБЛЕНИИ ИНТЕРНЕТ-ЗАВИСИМОСТИ У СТУДЕНТОВ

Шаропов Наби Мирзаали ўгли,
 Ташкентского государственного педагогического университета

Annotatsiya: Во всем мире социальные сети сегодня играют важную роль в пропаганде и пропаганде идеологических и идеологических угроз во всем мире, поскольку мощным информационным оружием они стали. Особое внимание уделяется влиянию на сердца, умы и психику молодых людей с помощью социальных сетей. Это приводит к тому, что духовность молодежи выходит из-под контроля. Поэтому важно не упускать из виду вспышки различных идеологических, идеологических и информационных атак. Только тогда мы сможем в перспективе добиться воспитания духовно совершенного человека, здорового поколения.

Ключевые слова: информация, глобальность, идеология, интернет, духовная угроза, социальная сеть, виртуальное общение, духовность.

THEORETICAL ANALYSIS OF THE BEHAVIOR OF MANY IN THE WEAKENING OF INTERNET DEPENDENCE IN STUDENTS

Nabi Mirzaali son of Sharopov
 is doctoral student of the Tashkent State Pedagogical University

Abstract: since social networks all over the world today have become a powerful information weapon, it serves as an important factor in propaganda and propaganda of ideological and ideological threats on a global scale. With the help of social networks, special attention is paid to influencing the soul, consciousness and psyche of young people. As a result of this, youth spirituality continues to be derailed. Therefore, it is important that we do not ignore the escalation of various ideological, ideological and information attacks. Only then will we achieve the upbringing of a spiritually harmonious person, a healthy generation in perspective.

Key words: Information, global, ideology, internet, spiritual threat, social network, virtual communication, spirituality.

Internetdan foydalanish dunyo bo'ylab ortib bormoqda, chunki internet kundan-kunga hayotning bir qismi sifatida integratsiya qilinmoqda. Bu hozirgi aloqa stsenariysini keskin o'zgartirdi va so'nggi o'n yil ichida butun dunyo bo'ylab Internet foydalanuvchilari soni sezilarli darajada oshdi. Ommaviy axborot vositalari va texnologiyalarning rivojlanishi bilan internet insonning geografik to'siqlarini bartaraf etishda samarali vosita sifatida paydo bo'ldi.

Internet bugungi kunning cheksiz axborot manbai hisoblanadi, lekin internetdan oqilona foydalanish, uni oz o'rnida foydalanishda kattalar ham yoshlar ham biroz muommoga duch kelishmoqda. Internetga

qaramlik, shaxs internetdan shunchalik haddan tashqari foydalanadigan holatlar bilan bog'liqlik, u kundalik hayotining boshqa barcha jihatlariga aralasha boshlaydi. Qurilmalarimizga ozgina vaqt sarflash mutlaqo zararsiz bo'lsa-da, boshqalar uchun bu foydalanuvchilarning sog'lig'i va farovonligiga sezilarli zarar yetkazsa ham, o'zlarini kuchsiz his qiladigan majburiyatga aylanishi mumkin.

Yangi ommaviy axborot vositalarining mavjudligi va harakatchanligi bilan Internetga qaramlik yoshlarda potentsial muammo sifatida paydo bo'ldi, bu ularning kundalik hayotiga xalaqit beradigan kompyuterdan ortiqcha foydalanishni anglatadi. Internet tadqiqotlarni osonlashtirish va shaxslararo muloqot va biznes operatsiyalari uchun ma'lumot izlash uchun ishlatiladi. Boshqa tomondan, ba'zilar uni pornografiya, ortiqcha o'yinlar, uzoq soatlar davomida suhbatlashish va hatto qimor o'ynash uchun ishlatishlari mumkin.

Internetga qaramlik – bu odamning onlayn faoliyat bilan haddan tashqari band bo'lgan va bu faoliyatni nazorat qila olmaydigan holat. Bolalarda bu holat ko'pincha o'yinlar, ijtimoiy tarmoqlar, videolarni tomosha qilish yoki onlayn xarid qilish kabi faoliyatlar atrofida bo'lishi mumkin. Internetga qaramlik bolaning normal ijtimoiy, aqliy va jismoniy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi universitet talabalari orasida internetdan foydalanish va uning psixopatologiya va o'z-o'zini hurmat qilish bilan bog'liqligini o'rganishdir.

Bir tomondan, Internet jamiyatda muloqot qilish va axborotni tarqatishning juda muhim vositasi sifatida insonning turmush tarziga katta ta'sir ko'rsatadi. Boshqa tomondan, kompyuter texnologiyasining rivojlanishi inson va jamiyat uchun bir qator noqulay potentsial tahdidlarga olib keladi. Bugungi kunda bunday tahdidlardan biri, internetga qaramlik yoki internetga tobelik deb ataladi, tibbiy, psixologik, pedagogik adabiyotlarda va yangi texnologiyalarni qo'llash bilan bog'liq sohalarda jadal muhokama qilinib ommaviy e'tiborni tortmoqda.

Internetga qaramlik o'quvchilar va hatto hali ilm dargohiga qadam qo'ymagan maktabgacha yoshdagi bolalarning kundalik hayotida kuzatishimiz mumkin.

Buning asosiy sababi o'quvchi va barcha yoshlarning kattalar tomonidan nazoratning sustligini ko'rsatadi. Ota-onalar farzandlarining bo'sh vaqtdan qanday foydalanayotganligini nazorat qilsalar bu "qaramlik" degan tushunchaga yechim topgan topgan bo'lar edik.

Ijtimoiy tarmoqlar virtual olam – Internetdagi xuddi shunday «ari uyasi»dir. Ular paydo bo'lganiga unchalik ko'p bo'lgani yo'q. Hammasi kimningdir xayoliga Internetdagi hamfikrlarini yig'ish g'oyasi kelib qolganidan boshlandi. Dastlab qiziqishlari yoki kasblari bo'yicha birlashdilar, keyin bu g'oya kengayib, do'stlar, tanishlar, hamkasblar ularga qo'shila boshladilar.

Hozirda yirik ijtimoiy tarmoqlarda foydalanuvchilar soni millionlab, milliardlab kishiga yetgan. Ular o'zaro muloqot qiladilar, saytlarga o'zlarining, yaqinlarining fotosuratlarini, videolarini qo'yadilar, u yoki bu mavzuda fikr almashadilar. Kimlardir bu saytlarda o'zlarining unut bo'lib ketgan tanishlarini, bolalikdagi do'stlarini topadilar. Ba'zida aqlga to'g'ri kelmaydigan hollar ham uchraydi – ikkita yon qo'shni bir-biri bilan Internet orqali gaplashib o'tirashadi.

Ijtimoiy tarmoqlarda faqat do'stlar, tanishlarni emas, mashhur insonlarni ham uchratish mumkin. Yulduzlar o'z sahifalarini ochib, unda hayotlaridagi qiziqarli voqealarni yozadilar, suratlarini berib boradilar. Lekin, mashhurlar ismi bilan ochilgan sahifalar har doim ham ularga tegishli bo'lavermaydi. Masalan, bir yulduzning nomidan ochilgan 50-60ta sahifalarning ichida bittasi unga tegishli bo'lishi mumkin!

Tarmoqlar ichida ko'plab hamjamiyatlar ochilgan – ularni istalgan foydalanuvchi o'z qiziqishiga qarab ochishi va do'stlarini taklif qilishi mumkin. Hamjamiyatlarning mavzulari xilma-xil – futbol, tikuvchilik, avtomobil... Ishqilib, insoniyat nimaga qiziqsa, hammasi. Hamjamiyat ichida uning a'zolari o'zaro fikr almashadilar. Ba'zi hamjamiyatlarga istagan kishi a'zo bo'lishi mumkin, ba'zilar esa yopiq sanalib, unga faqat a'zolaridan birining tavsiyasi bilan yoki hamjamiyat ma'muri ruxsati bilan qo'shilsa bo'ladi.

Ijtimoiy tarmoqlarda pullik xizmatlar ham bo'ladi. Masalan, kimgadir chiroyli otkritka yoki virtual sovg'alar yuborish, turli imtiyozlarga ega bo'lish kabilar. Odatda, ijtimoiy tarmoqlar ma'muriyati o'z a'zolari bilan juda xushmuomala bo'ladi, ularni imkon bo'ldi deguncha yaxshi gaplar bilan «siylab», turli bayramlar bilan muntazam tabriklab turadilar.

Har yaxshining bir kamchiligi bo'lganidek, tarmoqlarning ham bir qancha yomon tomonlari bor. Avvalo, bu – psixologik qaramlik. Ko'pgina foydalanuvchilar bunday saytlarga bir kirgach, kun bo'yi qolib ketadilar, tuni bilan o'tirib chiqadiganlar ham bor. Natijada, ularning ongida haqiqiy hayot bilan

virtual olam aralishb ketadi. Inson virtual olam – bu xayolot ekanligi, real hayotga doim ham to‘g‘ri kelavermasligini unutib qo‘ysa, buning oqibatlari ayanchli bo‘ladi.

XULOSA. Xulosa o‘rnida shuni aytish joizki, internet qaramligini kamaytish uchun internet tarmog‘idan foydalanuvchi yoshlarining internet tarmog‘idan nima maqsadda foydalanayotganligini to‘liq nazoratga olish juda muhim hisoblanadi. Internet tarmog‘idan o‘rinli foydalanmaslikning sabab va oqibatlarini tushuntirib, yoshlarga amaliy tavsiyalar berish zarur. Agarda yoshlarimizda tarmoqlardagi keraksiz narsalar va yod g‘oyalar tasiriga qarshi antiimmunitetni shakllantirmasak, oz vaqt mobaynida ular “internetga qaramlik” girdobiga tushub qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Nasiba Barakayevna Hakimova (2023). Internetga qaramlik muammosini o‘rganish. *Academic research in educational sciences*, 4 (TMA Conference), 859-864.
2. Sharma MK, Palanichamy TS. Psychosocial interventions for technological addictions. *Indian J Psychiatry*. 2018 Feb;60(Suppl 4):S541-S545. doi: 10.4103/psychiatry.IndianJPsychiatry_40_18. PMID: 29540928; PMCID: PMC5844169.
3. Ugiljan Batirovna Khudaiberganova, & Anakhan Bahramovna Abdalova (2021). Internet influence on worldview of youth. *Academic research in educational sciences*, 2 (4), 94-101. doi: 10.24411/2181-1385-2021-00565
4. Абдухоликова, Насиба Алижановна (2022). Талаба ёшларнинг интернет қарамлигини олдини олишда таълим маърифати. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2 (6), 403-408.